

Møtetidspunkt	Tirsdag 11. februar 2025
Møtested	Scandic Victoria Hotel
Møteleder	President Ragnhild Falkenberg
Antall m gjester og observatører	29 medlemmer
Hovedtema	Gravplasser og skikker
Foredragsholder	Arne Svilosen
Kort om foredraget	<p>Erik Andreas Dahl introduserte vårt eget klubbmedlem Arne Svilosen som har en imponerende lang og variert yrkespraksis.</p> <p>Gravskikker har endret seg og variert sterk gjennom de århundrer som vi kjenner.</p> <p>Fra eldre steinalder (10000 – 4000 f.Kr.) har vi ingen kjente gravminner. Enten fantes det ikke ritualer eller at alle spor er borte.</p> <p>Første kjente gravminner er fra yngre steinalder (4000-1700 f.Kr.)</p> <p>Menneskene ble gravlagt i sittende stilling med randsteiner og heller over (Dysser). Ofte var det rikfolk som ble gravlagt slik.</p> <p>Levealder var ca. 30-40 år.</p> <p>I eldre bronsealder (1700-1000 f.Kr.) har vi de første spor av kister som var uthulte trestokker.</p> <p>Første kjente kremasjoner er fra yngre bronsealder (1000-500 f.Kr.). Aske ble lagt i gravhaug og gravgods ble lagt til.</p> <p>Bautasteiner kom etter Kr.f. og de ble ofte plassert på graven eller like ved.</p> <p>I vikingtiden (700-900 e.Kr.) var det ikke kremasjon. Graver ble brukt og også skip hvor liket ble plassert i baugen. Skipet ble dekket av jord og trær over. Trær var symbol på liv.</p> <p>I middelalderen (900-1530) ble det nye ordninger for gravlegging.</p> <p>Første kristne i Norge kom ca. år 950. Etter hvert som det kom kirker ble det gravplasser rundt dem. Først ville ikke folk gravlegges på kirkegårder, men senere ble det plikt å bruke kirkegården. Gjeveste plassen var inntil kirka under takdryppet. Lovbrytere ble gravlagt utenfor kirkegården.</p> <p>Menn ble plassert sør for kirka og kvinner nord. Gravene skulle ligge i retning øst-vest.</p> <p>Prester og rikfolk ble gravlagt under kirkegolvet. Beste plassen var under alteret.</p> <p>I 600 år var kremasjonen borte (1200-1800).</p> <p>I 1536 kom reformasjonen med overgang fra romersk katolsk til Luthers lære.</p> <p>Plassmangel på kirkegårdene gjorde at det ble gravkammer under kirkene. Etter hvert også gravkapeller (Røros).</p> <p>I 1814 fantes 90 adelsslekter i Norge som hadde privilegier som etter hvert ble opphevet.</p> <p>Kirkegårdene ble dårlig vedlikeholdt og folk gikk med skrekk forbi.</p> <p>Gravlegging under kirka opphørte og folk begynte å stille kirkegårdene, spesielt i byene.</p> <p>Kristne symboler kom etter hvert som f.eks. støpte jernkors (jfr. Sigrid Undset sin grav i Mesnali kirke med tre jernkors for henne og sønn og datter).</p>

	<p>Senere kom gravsteiner av kleber og senere granitt og syenitt.</p> <p>I Sverige og Danmark har kremasjon vært mye mer vanlig enn i Norge. I 1907 fikk vi vårt første krematorium i Bergen.</p> <p>Det er mange skikker rundt dødsfall som før ofte skjedde i hjemmet. Ofte var det åpen kiste i stua i flere dager. Barkvister ble pyntet langs vegen til kirka. Blomster og sørgebånd kom senere.</p> <p>Tidligere var det bare svarte kister mens nå er de enten hvite eller trefarget.</p> <p>For å få en nærhet og komme nærmere det rituelle ved en begravelse kan de pårørende etter at kisten er senket i graven være med på å spa igjen graven.</p> <p>I dag er det høy standard og velholdte gravlunder i Norge. Modum Bad er i dag de med mest kompetanse på sorgarbeid.</p> <p>Stadig flere velger i dødsannonser og kunngjøre at «Det er funnet sted i stillhet». Det kan være mange årsaker til det, men at det er en uheldig utvikling og at de pårørende mister noe viktig.</p> <p>Mange blir også gravlagt anonymt i felles grav med ikke noe navn. I København hele 60%, Stockholm 50% og Oslo 5%.</p> <p>Askespredning skal godkjennes av Statsforvalteren.</p> <p>Streaming av begravelser gjør at andre kan følge med som ikke kan være til stede.</p> <p>I noen tilfeller har avdøde spilt inn tale før han døde slik at dette kan vises på storskjerm i begravelsen eller i framtidige arrangement som dåp og konfirmasjoner.</p> <p>Lage diamant til etterlatte av karbon som er trukket ut av aske /hår er det også noen som tilbyr.</p> <p>Noen dør ensomme og har ingen slektninger eller andre pårørende som er tilstede i begravelsen.</p> <p>Symboler i dødsannonser som henviser til f.eks. interesser til avdøde er mer vanlig i våre naboland (f.eks. en veteranbil).</p> <p>Kristne eller humanetiske symboler er det vanlige.</p> <p>Kostnadene ved begravelser bare øker. Sjelden at en kommer under 30` og gjennomsnitt er 70` i Oslo.</p> <p>Livssynsnytrale begravelser er økende.</p> <p>Alle kan uansett trossamfunn gravlegges på kirkegården.</p> <p>Minnelunder er kommer på en del kirkegårder. Dette er praktisk der avdøde ikke har noen etterlatte som kan stelle en grav.</p> <p>Arne Sviloson ga en interessant og opplysende oversikt over et alvorlig emne, men også krydret med litt humor.</p>
Referent	Per Arne Arstad
Neste møte	Tirsdag 18. februar
Neste referent	Lars Hanstad